

Aan de gemeenteraad van de gemeente Waalre
Postbus 10.000
5580 GA Waalre

Uw brief van

Uw kenmerk

Afdeling/Ambtenaar
RO / FN-FvN-KdJ

Onderwerp

Ons kenmerk

Datum

Update stikstof en SSRS

VERZONDEN 21 APR. 2020

Geachte raadsleden,

Sinds de uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in mei 2019 met betrekking tot het Programma Aanpak Stikstof (hierna: PAS) is de stikstofproblematiek in Nederland een veel besproken onderwerp. We kunnen ons allemaal de protesten van boeren en bouwers op het Malieveld nog herinneren. Inmiddels wordt vanuit de Rijksoverheid en provincies hard gewerkt aan oplossingen voor dit probleem dat een bedreiging vormt voor de voortgang van onder andere woningbouw en infrastructurele projecten.

Wij willen u door middel van deze brief informeren over de laatste stand van zaken waar het gaat om de aanpak van de stikstofproblematiek. Daarbij kijken we met name specifiek naar wat één en ander betekent voor de situatie in de gemeente Waalre.

Voorgeschiedenis

Het PAS is een beleidskader dat in 2015 is ingevoerd als instrument om tegemoet te komen aan Europese afspraken over natuurbescherming. Deze afspraken zijn gemaakt omdat er sprake was van een terugloop van biodiversiteit en het verlies van planten- en diersoorten in Europa. Om dit tegen te gaan zijn diverse maatregelen getroffen, waaronder het aanwijzen van beschermde natuurgebieden in heel Europa, de zogenaamde Natura-2000 gebieden. In onze regio zijn "Leenderbos", "Groote Heide en De Plateaux" en "Strabrechtse Heide" de gebieden waarmee wij direct te maken hebben.

Afhankelijk van het type natuurgebied en de soortenbescherming die daar van toepassing is, gelden er beschermingsmaatregelen. Het gaat daarbij onder meer om het voorkomen van het neerslaan van voor de natuur schadelijke stoffen, zoals

stikstof (ook wel stikstofdepositie). Belangrijke veroorzakers hiervan zijn intensieve veehouderij, industrie en verkeer.

Het PAS voorzag in een landelijk systeem met verschillende maatregelen, zowel gericht op het verminderen van stikstofdepositie (minder uitstoot) als op het herstellen en/of compenseren van de gevolgen van de uitstoot. Bij het verlenen van vergunningen voor concrete projecten werd rekening gehouden met de positieve effecten van maatregelen die (veel) later op grond van het PAS zouden plaatsvinden.

Zo zijn op basis van het PAS de afgelopen jaren veel besluiten genomen en vergunningen verleend voor onder meer woningbouw- en infrastructurele projecten die negatieve effecten hebben op Natura-2000 gebieden. Daarbij werd in die projecten niet voorzien in compenserende maatregelen, maar verwezen naar het PAS. Er werd dus vooruitlopend op compensatie al gebruik gemaakt van ruimte die in de toekomst door de uitvoering van het PAS zou ontstaan.

Uitspraak Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State

Op 29 mei 2019 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak een belangrijke uitspraak gedaan waarin zij, in lijn met een eerder oordeel van het Europese Hof, definitief heeft geoordeeld dat de Europese Habitatrichtlijn zich verzet tegen de systematiek van het PAS. De belangrijkste conclusie hieruit is dat op het moment dat een vergunning wordt verleend voor een project dat mogelijk schadelijke gevolgen heeft voor een Natura-2000 gebied, al vast dient te staan dat deze gevolgen zijn/worden gecompenseerd.

Gevolgen uitspraak

De gevolgen van de hiervoor genoemde uitspraak waren zeer groot. Vergunningen en besluiten op grond van het PAS werden ineens onbruikbaar, projecten kwamen stil te liggen en er was veel onduidelijkheid over de vraag wat deze uitspraak nu voor gevolgen zou hebben. Ook in de regio Zuidoost-Brabant kwam deze vraag snel naar voren in relatie tot bijvoorbeeld de aanleg van de Westparallel en de woningbouwafspraken in het kader van de Woondeal tussen het Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE) en het Rijk.

Daarnaast ontstond veel politieke en maatschappelijke onrust toen vanuit de Rijksoverheid en provincies heel snel naar de agrarische sector werd gewezen als veroorzaker én oplossing voor het probleem dat was ontstaan. Inmiddels lijken de gemoederen wat bedaard, maar de zoektocht naar oplossingen voor deze complexe problematiek is nog in volle gang.

Op dit moment wordt druk gewerkt aan verschillende maatregelen waarmee ruimte ontstaat om belangrijke projecten toch doorgang te kunnen laten vinden. Zo heeft het Rijk de maximale snelheid op autosnelwegen verlaagd naar 100 km/u. Daarmee ontstaat in onze regio, in tegenstelling tot bijvoorbeeld het westen van het land waar op veel plekken 100 km/u al de maximumsnelheid was, nieuwe stikstofruimte. Daarnaast wordt nagedacht over systemen waarmee depositieruimte die ontstaat

wanneer veehouderijen hun bedrijf beëindigen, kan worden ingezet en verdeeld. Onder regie van de provincie wordt via een zogenaamde Gebiedsgerichte Aanpak ook gekeken naar actieve manieren om dit te bereiken, bijvoorbeeld door intensieve veehouderijen uit te kopen. Hoe de kosten van dergelijke maatregelen vervolgens verdeeld dienen te worden is nog onderwerp van discussie. De positieve effecten van de genoemde maatregelen kunnen vervolgens worden gebruikt om projecten die mogelijk negatieve effecten hebben op Natura-2000 gebieden toch doorgang te laten vinden.

Stikstofregistratiesysteem

Bij projecten in de nabijheid van Natura-2000 gebieden kunnen zich in principe verschillende situaties voordoen. Als uit een onderzoek (AERIUS-berekening) blijkt dat er geen sprake is van stikstofdepositie als gevolg van een project, kan dit project gewoon zonder problemen worden gerealiseerd. Wanneer een project wel leidt tot toename van stikstofdepositie op een Natura-2000 gebied, dan is een vergunning vereist op grond van de Wet natuurbescherming. In principe kan deze, mede gezien de uitspraak van 29 mei 2019, alleen worden verleend als op voorhand duidelijk is dat binnen het project de negatieve gevolgen direct worden gecompenseerd óf indien er een mogelijkheid is voor "extern salderen" (compenseren op een andere locatie, via een ander project).

Indien een vergunning vereist is zijn er verschillende opties om deze te kunnen verkrijgen. Allereerst de mogelijkheden voor "intern salderen". Daarvan is sprake als de benodigde stikstofruimte binnen een project zelf kan worden gevonden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan herontwikkeling van bedrijfslocaties in de vorm van woningbouw. Het woningbouwproject zorgt voor stikstofuitstoot tijdens de bouw en later als het gerealiseerd is (o.a. door verkeersbewegingen), maar dit kan worden verrekend met het verdwijnen van het bestaande gebruik van de bedrijfslocatie.

Onder "extern salderen" wordt verstaan dat gebruik kan worden gemaakt van de ruimte die ontstaat of is ontstaan door andere maatregelen. Daarbij kan worden gedacht aan de eerder genoemde snelheidsverlaging of het uitkopen van een intensieve veehouderij en het gebruik maken van de stikstofruimte die hiermee ontstaat. Het is echter lastig 'vraag en aanbod' met elkaar te verbinden, te bepalen waar ruimte nodig is of zal zijn en hoe eventuele beschikbare ruimte te verdelen over verschillende projecten waarvoor ruimte nodig is.

Om die problemen het hoofd te bieden en de stikstofruimte goed te benutten is door het Rijk een zogenaamd "Stikstofregistratiesysteem" (hierna: SSRS) opgezet. Hierin wordt vastgelegd wat per Natura-2000 gebied het effect is van de maatregelen om stikstofdepositie terug te dringen. De ruimte die hiermee ontstaat mag vervolgens voor maximaal 70% opnieuw worden gebruikt voor -in eerste instantie- woningbouw- en infrastructurele projecten. De overige 30% komt direct ten goede aan de natuur.

Initiatiefnemers en overheden die projecten hebben die leiden tot een toename van stikstofdepositie op een Natura-2000 gebied en die geen mogelijkheden hebben tot

intern salderen of zelf extern salderen, kunnen vervolgens een vergunning aanvragen en beroep doen op de ruimte die beschikbaar is via het SSRS. Daarbij is wel een onderscheid gemaakt en wordt voorrang gegeven aan prioritaire projecten, waarvan op rijksniveau is bepaald dat deze door moeten gaan. De Woondeal die is gesloten met het SGE is één van die prioritaire projecten.

Met het SRSS wordt duidelijk waar welke ruimte beschikbaar is, maar ook waar ruimte wordt gevraagd. Met die informatie kan vervolgens worden gekeken waar en welke maatregelen nodig zijn om extra ruimte te scheppen zodat projecten doorgang kunnen vinden. Bijvoorbeeld door het uitkopen van een agrarisch bedrijf.

Regionale verkenning

Met het oog op de verdeling van de beschikbare stikstofruimte die ontstaat door bijvoorbeeld de snelheidsverlaging op de autosnelwegen en om een idee te hebben hoe groot het stikstofprobleem in onze regio is, heeft de Antea Groep een regionaal onderzoek voor het SGE gedaan. Daarbij is voor woningbouwprojecten globaal doorgerekend of er sprake zou kunnen zijn van een toename van stikstofdepositie op een Natura-2000 gebied.

Op deze manier is een eerste indicatief beeld ontstaan waar er mogelijkheden zijn voor intern salderen en voor welke projecten extern salderen nodig zal zijn. Naar het nu lijkt hebben met name de gemeenten Eindhoven, Veldhoven en Waalre te maken met mogelijke toename van stikstofdepositie op Natura-2000 gebieden. Hierover kan overigens pas definitief uitsluitsel worden gegeven wanneer er voor projecten sprake is van specifiek voor dat project gemaakte en gedetailleerde AERIUS-berekening. Pas als die er is kan daadwerkelijk de benodigde stikstofruimte worden geclaimd.

Berichtgeving Provincie Noord-Brabant

Bij brief van 17 maart 2020 heeft de provincie Noord-Brabant aan alle gemeenten mededeling gedaan van de stand van zaken van de voortgang van woningbouw in relatie tot de stikstofproblematiek. Daarbij heeft de provincie aangegeven dat er mede als gevolg van verlaging van de snelheid op de autosnelwegen voldoende stikstofruimte ontstaat voor alle woningbouwprojecten nabij de Brabantse Natura2000-gebieden. Er lijkt dus op basis van deze berichtgeving, voorlopig althans, geen stikstofprobleem meer te zijn voor wat betreft de woningbouwopgaven.

Om de beschikbare ruimte goed te kunnen verdelen heeft de provincie gemeenten verzocht om, in het geval een woningbouwproject effect heeft op een Natura 2000-gebied, zo snel mogelijk de benodigde vergunning op grond van de Wet natuurbescherming aan te vragen. De volgorde voor de behandeling van de ingediende aanvragen is vastgelegd in een Ministeriële Regeling, waarbij projecten die onderdeel zijn van de Woondeal een eerste voorrang hebben.

In de communicatie rondom deze brief geeft de provincie aan dat het nodig is dat projecten vroegtijdig aangemeld worden in het SSRS, onder meer omdat daarmee een beeld zou ontstaan van de 'stikstofruimte' die de komende jaren nog nodig is.

Het probleem daarbij is echter naar onze mening dat een project pas kan worden aangemeld als er een AERIUS-berekening beschikbaar is en deze vaak pas kan worden gemaakt als er volledige overeenstemming tussen ontwikkelaar en gemeente is over het kwalitatieve en kwantitatieve bouwprogramma. Voor veel plannen en projecten die wij voorzien zijn deze gegevens er op dit moment nog niet en is aanmelding in het SSRS dus nog niet mogelijk. Voor projecten die voor dit en volgend jaar in de planning staan voor het verlenen van omgevingsvergunningen en waarvoor dus nog geen Aerijs-berekening is gemaakt, maar die mogelijk wel een toename van stikstofdepositie tot gevolg hebben, kunnen nu nog niet worden opgevoerd. Het is niet bekend of er dan inderdaad nog voldoende 'stikstofruimte' is. Daarnaast merken we op dat stikstofdepositie bij alle ruimtelijke projecten speelt. Het is nu niet duidelijk hoe om te gaan met andere projecten, zoals het gezondheidscentrum in Waalre of nieuwbouw/uitbreiding van een bedrijf.

De huidige situatie voor Waalre

Zoals aangegeven is voor verschillende lopende en in de (nabije) toekomst voorziene woningbouwprojecten in het SGE indicatief en globaal aangegeven of stikstofdepositie daarvoor een knelpunt kan gaan vormen of niet. Daarbij is gebleken dat de problematiek ook in Waalre kan spelen. Daarbij dient direct opgemerkt te worden dat voor een tweetal projecten de gedetailleerde AERIUS-berekening alsnog aantoonde dat er geen sprake was van een belemmering.

Voor de projecten, waarvoor nog geen AERIUS-berekening beschikbaar is, zal in een later stadium nog moeten blijken of er sprake is van toename van stikstofdepositie en er dus aanmelding noodzakelijk is om gebruik te kunnen maken van de beschikbare depositieruimte. Waar wel berekeningen voorhanden zijn of waar projecten al concreet genoeg zijn uitgewerkt om een berekening te kunnen maken zullen deze nu al zoveel als mogelijk worden aangemeld. Aangezien alle gemeentelijke woningbouwprojecten worden gerekend tot de met het SGE gesloten Woondeal maken zij deel uit van de benoemde prioritaire projecten. Om een beter zicht te krijgen van de problematiek zijn we voornemens om ontwikkelaars te verzoeken om vroegtijdig een Aerijs berekening van hun plan te maken. Daarbij maken we wel een berekening, maar dat hoeft niet direct een aanvraag in het registratiesysteem te zijn. De uitkomst van de berekening kan worden gebruikt om het plan aan passen.

Gezien het feit dat onze woningbouwprojecten deel uitmaken van de Woondeal en gelet op de berichtgeving van de provincie Noord-Brabant ten aanzien van de beschikbare depositieruimte lijken er op dit moment geen knelpunten te zijn of te ontstaan voor ons gemeentelijk woningbouwprogramma.

Vervolg

Wij gaan er vanuit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd over de stand van zaken rondom de stikstofproblematiek, PAS en SSRS en de consequenties hiervan voor onze gemeente. Uiteraard zullen wij de ontwikkelingen rondom dit gevoelige dossier nadrukkelijk blijven volgen, nemen wij actie waar nodig en blijven wij u hierover informeren. Indien u te zijner tijd behoefte heeft aan een nadere mondelinge toelichting over dit dossier dan is dat natuurlijk altijd mogelijk.

Voor vragen naar aanleiding van deze brief kunt u contact opnemen met de heren F. Niessen of F. van Noort van de afdeling Leefomgeving.

Hoogachtend,
BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN WAALRE,

de secretaris,

M.W. de Brouwer

de burgemeester,

drs. J.W. Brenninkmeijer